

HERORIENTATIE SOCIAAL DOMEIN

Datum: 5 november 2024

Opsteller:

Cluster: Ruimte & Sociaal

Aan: college van burgemeester en wethouders gemeente Kaag en Braassem

ONDERWERP	TOELICHTING
Aanleiding	Gemeenten zijn verantwoordelijk voor een groot aantal taken in het sociaal domein. Deze taken zijn vastgelegd in o.a. de Jeugdwet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), Participatiewet en de Wet publieke gezondheid. De uitvoering van deze taken hebben wij, als gemeente Kaag en Braassem, grotendeels neergelegd bij derden: via een aanbesteding, subsidie, gemeenschappelijke regeling of dienstverleningsovereenkomst. Het gaat daarbij om partners zoals De Driemaster, Tom in de buurt, het Jeugd- en gezinsteam Kaag en Braassem, Alphen aan den Rijn (Serviceplein en Rijnvicus), het Sportbedrijf en Hecht. Eind 2026 lopen meerdere overeenkomsten binnen het sociaal domein af. Het gaat hierbij om de overeenkomst met Tom in de buurt, de subsidieovereenkomst met het JGT en de subsidieovereenkomst met De Driemaster. Dit biedt een kans om te kijken naar de huidige en gewenste inrichting van het sociaal domein. Daarbij gaan we in op: - de wettelijke opdrachten van de gemeente - de wijze waarop deze nu worden uitgevoerd - de trends en ontwikkelingen binnen het sociaal domein (inhoudelijk en financieel) - de juridische kaders om één en ander te verbeteren/anders in te richten In dit plan van aanpak geven we aan op welke wijze wij deze heroriëntatie uitvoeren.
Stand van zaken (voorgeschiedenis)	Op 12 juni 2024 is het collegebesluit van de voortzetting van de subsidieovereenkomst met De Driemaster tevens besloten om de komende periode een heroriëntatie op het sociaal domein uit te voeren.

Kaders/bestaand beleid	<u>Raadsakkoord 2022-2026</u> De komende jaren staan we voor een flinke uitdaging om samen met onze partners voldoende aanbod aan voorzieningen en ondersteuning bieden en daarbij de kosten beheersbaar houden. Dit betekent dat we efficiënt met onze middelen om moeten gaan en de krachten die er binnen de samenleving en bij onze inwoners zijn nog meer moeten benutten, bundelen en op elkaar laten aansluiten. Wij blijven sturen op doelen en resultaten, wij blijven inzetten op samenwerking en een integrale aanpak, wij vertrouwen op onze inwoners en professionals en pakken samen met hen, vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid, de opgaven in onze gemeente op. We zetten in op langdurige (resultaat)afspraken met onze partners, omdat we ons beseffen dat voor het realiseren van verbindingen en vernieuwingen vaak continuïteit nodig is. Wél willen we de knelpunten in de praktijk aanpakken, zoals de huidige wachtlijsten in de jeugdhulp en de kloof tussen preventie en zorg. <u>CoalitieUitvoeringsprogramma (CUP)</u> Doelstellingen: Een kwalitatief en betaalbaar aanbod aan laagdrempelige hulp en ondersteuning dicht bij onze inwoners. <u>Begroting</u> De heroriëntatie moet rekening houden met de beperkte financiële middelen en er moet gezorgd worden dat er een balans is tussen het bieden van goede zorg en ondersteuning en anderzijds het beheersen van de uitgaven. In de volgende fase van het project waarbij er een advies wordt gegeven, kan een meer realistische inschatting gemaakt worden van de eventuele financiële consequenties. <u>Beleidsnota maatschappelijke agenda 2024 – 2027</u> <i>Visie en sturingsfilosofie:</i> • stuurt op 'wat' (we willen bereiken) en niet op 'hoe' (dit kan worden bereikt); • uitgaat van vertrouwen en ruimte en waardering geeft: vertrouwen in en ruimte voor • de kennis en expertise van inwoners, professionals, ondernemers en maatschappelijke • organisaties (<i>gelijkwaardig partnerschap</i>); • een gedeeld verantwoordelijkheidsgevoel creëert als basis voor behalen van • maatschappelijke doelen en resultaten (<i>gezamenlijke verantwoordelijkheid</i>); • stuurt in samenhang en op hoofdlijnen op de verschillende opdrachten in het sociaal • domein (<i>opdrachtgeverschap</i>); • stuurt op en faciliteert in de noodzakelijke samenwerking tussen verschillende • partners (<i>integrale aanpak, ketensamenwerking</i>); • stuurt op de gewenste beweging naar een inclusieve samenleving.
------------------------	--

	<i>De beoogde bewegingen:</i> • van zorgen voor ... naar zorgen dat • van gelijkwaardigheid en eenheid ... naar differentiatie en diversiteit • van reactief ... naar proactief • van de kwaal centraal ... naar de oplossing centraal • van dure, specialistische, individuele zorg ... naar ondersteuning in en door de samenleving • van aanbodgericht ... naar vraag-/behoeftegericht, maatwerk • van ziekte en zorg ... naar gezondheid en gedrag
Doelstelling	Doel van de heroriëntatie is om te onderzoeken hoe we ervoor kunnen zorgen dat het sociaal domein toekomstbestendig is en blijft. Met toekomstbestendig bedoelen we: een systeem dat dusdanig is ingericht dat: • er snel ingespeeld kan worden op maatschappelijke veranderingen, zoals demografische verschuivingen en economische schommelingen; • ruimte biedt aan innovatie zodat nieuwe methodieken gestimuleerd worden en geïntegreerd kunnen worden om diensten te verbeteren en efficiënter te maken; • betaalbaar blijft en uitgevoerd kan blijven worden (gelet op de veranderende arbeidsmarkt).

Uitgangspunten	De heroriëntatie richt zich op de uitvoering van de wettelijke taken, waarvoor de gemeente verantwoordelijk is. In bijlage 1 zijn deze wettelijke taken weergegeven. Het gaat hierbij met name om de taken die de door ons gecontracteerde/gefinancierde partners wordt uitgevoerd: - Welzijn en preventie (De Driemaster) - Maatschappelijke ondersteuning (Tom in de buurt) - Jeugdhulp (Jeugd- en gezinsteam) - Werk en inkomen (Serviceplein Alphen aan den Rijn en Rijnvicus) - Sport (Sportbedrijf) Ook de toegang tot hulp en ondersteuning is onderdeel van de heroriëntatie. Kader De huidige inhoudelijke ambities (Raadsakkoord, Omgevingsvisie en Maatschappelijke agenda), missie en sturingsvisie (bijlage 2; strategische visie Kaag en Braassem en Omgevingsvisie) en meerjarenraming zijn de kaders voor deze opdracht (en uiteraard de wet- en regelgeving).
----------------	---

	Samenwerking met andere gemeenten Bij het uitvoeren van deze opdracht houden we ook rekening met de samenwerking die we met andere gemeenten hebben, formeel in overeenkomsten en informeel vanwege de gezamenlijke partners die we hebben. Dit betekent ook dat we gedurende het project nauw afstemmen met deze gemeenten, en dan met name Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn, omdat keuzes die wij als gemeente maken ook voor hen consequenties kunnen hebben. Gezamenlijkheid (ook in verband met het verminderen van kwetsbaarheden) is van belang.
Projectresultaat	Het project levert de volgende resultaten op: 1. Inzicht in de wijze waarop het sociaal nu domein is georganiseerd (welke taken liggen waar, is er overlap of zijn er juist witte vlekken, wat zijn de kosten) 2. Inzicht in ervaringen met huidige inrichting (weten inwoners de hulp te vinden, zijn taken nu logisch belegd, kunnen taken efficiënter worden ingericht) 3. Inzicht in de trends en ontwikkelingen die van invloed zijn op de inrichting en kosten van het sociaal domein. Op welke ontwikkelingen moeten wij vanuit het sociaal domein een antwoord geven (focus)? Daarbij gaat het om o.a. om demografische, wettelijke en financiële ontwikkelingen. 4. Een voorstel hoe taken/dienstverlening het beste georganiseerd kan worden op basis van de opgehaalde ervaringen en gesignaleerde ontwikkelingen (logische clustering van taken) 5. Een voorstel voor organisatievorm (juridisch) als uit de heroriëntatie blijkt dat taken fundamenteel anders georganiseerd moeten worden of als blijkt dat nieuwe partners gezocht moeten worden.
Aanpak	Projectplan • Vaststellen bestuursopdracht in college: 5 november 2024 • (staf portefeuillehouder 21 oktober 2024) Participatie & Analyse • Oktober t/m december 2024: • Participatietraject • Analyse trends en ontwikkelingen (inhoudelijk en financieel) • Inzicht in huidige inrichting Voorstellen • Verwerken opbrengsten en formuleren voorstellen: januari 2025 • Besluit (eventueel) over verbetervoorstellen inrichting sociaal domein (17 februari 2025)

Financiën	De heroriëntatie moet rekening houden met de beperkte financiële middelen en er moet gezorgd worden dat er een balans is tussen het bieden van goede zorg en ondersteuning en anderzijds het beheersen van de uitgaven. In de volgende fase van het project waarbij er een advies wordt gegeven, kan een meer realistische inschatting gemaakt worden van de eventuele financiële consequenties.
Organisatie	Interne opdrachtgever: XXX Projectteam: Projectleider: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Lid: XXX Op afroep: - Juridisch advies - Communicatieadviseur - Inkoopadviseur - Participatieadviseur Benodigde capaciteit is voor alle deelnemers aan het projectteam circa 8 uur per week voor de periode oktober t/m december 2024. Dit is in totaal per deelnemer 104 uur voor deze periode.
Bestuurlijke planning	• 5 november 2024: bestuursopdracht vast te stellen in het college • 11 december: C&K avond • 17 februari 2025: Besluit (eventueel) over verbetervoorstellen inrichting sociaal domein (17 februari 2025)
Communicatie en participatie	De heroriëntatie doen we samen met partners. Zij zijn op de hoogte van wat er tot nu toe speelt, maar vraagt op dit moment nog niet om verdere directe communicatie. Voor het participatie schema zie bijlage 2.
Risico's en aandachtspunten	Bij een heroriëntatie op het sociaal domein zijn verschillende kanttekeningen te plaatsen. Dit zijn belangrijke overwegingen en aandachtspunten die meegenomen moeten worden in het project om de heroriëntatie succesvol te laten verlopen. 1. <i>Complexiteit van het sociaal domein</i> Het sociaal domein omvat een breed scala aan beleidsterreinen. Denk aan: de Wmo, Jeugdwet, Participatiewet, Wet publieke gezondheid etc. Deze verschillende onderdelen hebben vaak hun eigen dynamiek, regelgeving en financieringsstructuur. Een heroriëntatie moet zorgvuldig rekening houden met de samenhang tussen deze beleidsterreinen om te

voorkomen dat veranderingen op onderdeel X negatieve effecten hebben op een ander onderdeel.

2. Lokale autonomie versus landelijke regelgeving

Hoewel gemeenten beleidsvrijheid hebben binnen het sociaal domein, zijn we ook gebonden aan landelijke wetten en kaders. Het balanceren tussen de lokale beleidsruimte en de verplichtingen die voortvloeien uit landelijke wetgeving is een belangrijke uitdaging.

3. Efficiëntie versus kwaliteit

Bij heroriëntaties is er vaak een druk om efficiënter te werken en kosten te besparen. Echter, dit mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de dienstverlening. Het vinden van een goede balans tussen kostenreductie en het behoud van goede zorg is een cruciale kanttekening.

4. Samenwerking

Veel taken binnen het sociaal domein worden uitgevoerd door externe zorgaanbieders en maatschappelijke organisaties. Een heroriëntatie vereist goede samenwerking en afstemming met deze partijen. Zonder een nauwe samenwerking kunnen veranderingen in beleid of financiering leiden tot wrijvingen. Voor sommige vormen van zorg en ondersteuning is samenwerking tussen gemeenten noodzakelijk, bijvoorbeeld in jeugdzorgregio's. Een heroriëntatie op lokaal niveau moet dus rekening houden met de afspraken en structuren die op regionaal niveau zijn gemaakt. In het projectplan is beschreven hoe we samenwerken met alle betrokkenen.

5. Onrust onder de samenwerkingspartners

Het uitvoeren van een heroriëntatie kan mogelijk onrust veroorzaken onder de samenwerkingspartners. Dit risico wordt zoveel mogelijk beperkt door open en transparant te communiceren met alle betrokkenen en door samen te werken waar kan.

Bijlage 1 Wettelijke taken

Wet	Opdracht
Wet publieke gezondheid	De Wet publieke gezondheid regelt de verantwoordelijkheden van gemeenten op het gebied van publieke gezondheidszorg. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor: • Het creëren van inzicht in de gezondheidstoestand van de inwoners (data verzamelen). • De gezondheid van de inwoners te beschermen, bevorderen en ziekte te voorkomen. • Het voorkomen en bestrijden van infectieziekte. • Het organiseren van de jeugdgezondheidszorg.
Wet maatschappelijke ondersteuning	De Wet maatschappelijke ondersteuning geeft gemeenten de verantwoordelijkheid voor het ondersteunen van burgers die hulp nodig hebben om zelfstandig te kunnen wonen en deelnemen aan de samenleving. Gemeenten verantwoordelijk voor: • Ondersteuning bij zelfstandig wonen. • Het bevorderen van maatschappelijke participatie. • Het verlenen van individuele voorzieningen. • Het ondersteunen van mantelzorgers. • Het bevorderen van toegankelijkheid.
Jeugdwet	De Jeugdwet geeft de gemeente de verantwoordelijkheid op vrijwel alle vormen van jeugdhulp en jeugdbescherming. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor: • De toegang tot jeugdhulp te organiseren. • Het bieden van jeugdhulpverlening. • De uitvoering van jeugdbescherming en jeugdreclassering. • Het voorkomen van problemen bij jongeren en gezinnen. • Het bieden van crisisinterventie. • Het bieden van zorgcontinuïteit.
Participatiewet	Voor iedereen die kan werken, maar het op de arbeidsmarkt zonder steuntje in de rug niet redt, is er de Participatiewet. De Participatiewet moet ervoor zorgen dat meer mensen, met en zonder beperking, werk vinden bij een gewone werkgever. Gemeenten hebben de taak om: • Begeleiding naar werk. • Het verstrekken van bijstandsuitkeringen. • Sociale activering. • Het bieden van schuldhulpverlening. • Het organiseren van beschut werk. • Het aanbieden van dagbesteding.
Wet langdurige zorg	De WLZ regelt zorg voor mensen die blijvend intensieve zorg en toezicht nodig hebben vanwege een ernstige beperking of chronische aandoening. Gemeenten hebben hierin een aantal verantwoordelijkheden: • Het bieden van aanvullende zorg en ondersteuning (bijvoorbeeld dagbesteding, vervoer, mantelzorg ondersteuning). • Het zorgen voor beschikbaarheid van passende woonvormen. • Transitie van zorg van WMO of jeugdzorg naar WLZ.
Wet passend onderwijs	De wet passend onderwijs is bedoeld om ervoor te zorgen dat alle kinderen een passende plek in het onderwijs krijgen. Ook kinderen die extra ondersteuning

	nodig hebben. Hoewel scholen primair verantwoordelijk zijn voor het bieden van passend onderwijs, hebben gemeenten ook een aantal belangrijke verantwoordelijkheden: • Samenwerking met scholen en samenwerkingsverbanden • Het bieden van leerlingenvervoer. • Bevorderen van inclusief onderwijs. • Tegengaan van schoolverzuim en vroegtijdig schoolverlating.
Wet gemeentelijke schuldhulpverlening	De Wet gemeentelijke schuldhulpverlening regelt de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten met betrekking tot schuldhulpverlening aan inwoners die problematische schulden hebben. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor: • De toegang tot schuldhulpverlening. • Intake en diagnose. • Opstellen van hulpverleningstrajecten. • Budgetbeheer. • Schuldbemiddeling. • Schuldsanering. • Nazorg. • Preventie.
Wet inburgering	De Wet Inburgering regelt de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten met betrekking tot de integratie en participatie van nieuwkomers in de Nederlandse samenleving. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor: • Het opstellen van een persoonsgebonden plan van aanpak voor de inburgering. • Begeleiding en ondersteuning van nieuwkomers bij het volgen van inburgeringscursussen. • Toezicht op de voortgang van het inburgeringstraject. • Het bieden van taallessen en lessen in maatschappelijke oriëntatie. • Handhaving van de inburgeringsplicht en het opleggen van sancties bij onvoldoende voortgang. • Bevordering van participatie in de samenleving door toegang tot werk en vrijwilligerswerk.
Leerplichtwet	De Leerplichtwet regelt de taken en verantwoordelijkheden van gemeenten met betrekking tot de handhaving van de leerplicht en het recht op onderwijs voor kinderen en jongeren. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor: • Toezicht op schoolverzuim door leerplichtambtenaren. • Begeleiding en ondersteuning van jongeren die moeite hebben om naar school te gaan. • Signalering van voortijdig schoolverlaten en het ontwikkelen van plannen voor terugkeer naar school of werk. • Samenwerking met scholen en andere instanties om schooluitval te voorkomen. • Het opleggen van sancties aan ouders en leerlingen bij overtreding van de leerplicht.

Bijlage 2 Participatie

Participatiethema's	Communiceren	Participatieniveau 's			
	Samen weten	Samen denken	Samen besluiten	Samen doen	Samen leren
Gecontracteerde samenwerkingspartners		Tom in de Buurt, JGT, Driemaster, Hecht, Sportbedrijf, Serviceplein, Rijnvicus, Rijn en Venen, Participe, huishoudelijke hulp organisaties, bemoeizorg			
Andere samenwerkingspartners	Ondernemers	IKC's, huisartsen, wijk samenwerkingsverband, zorginstellingen, woningcorporaties, huurdersbelangenvereniging en, KBO, STIWO,	Regio gemeenten (Nieuwkoop & Alphen aan den Rijn)		
Inwoners		Mantelzorgers, ouderen, jongeren, uitkeringsgerechtigde, kerk, dagbesteding, ouders van kinderen, statushouders, random inwoner via KCC/burgerpanel etc.			
Intern		Adviesraad, gemeenteraad	College B&W	Projectteam	
	Informereren	Raadplegen en adviseren	Delegeren en zelfbestuur	Coproduceren en co-creatie	